

MARIESTAD

Ägardirektiv

för kommunala bolag

Mariestad

**Antaget av
Kommunfullmäktige**
Mariestad 2017-12-11

Innehållsförteckning

Övergripande ägardirektiv för Mariestads kommuns aktiebolag.....	3
1. Syfte.....	3
2. Ägaridé.....	3
3. Föremål och ändamål för bolagets verksamhet.....	4
4. Definition.....	4
5. Ägaren.....	4
5.1 Ägaransvar enligt kommunallagen.....	4
5.2 Ägarens uppsikt enligt kommunallagen.....	5
6. Bolagets roll.....	6
6.1 Styrelsen.....	6
6.2 Verkställande direktör.....	7
6.3 Organisation.....	7
6.4 Ersättares inträde.....	7
6.5 Arvoden.....	7
6.6 Etik och hållbarhet.....	7
7. Ekonomi- och verksamhetsstyrning.....	8
7.1 Särskilda ägardirektiv avseende ekonomiska mål och avkastningskrav.....	8
8. Inhämtande av fullmäktiges godkännande.....	8
9. Samordning.....	9
9.1 Personalpolitik.....	9
10. Revision.....	9
11. Förvaltningsberättelsen.....	10
12. Sekretess.....	10
Särskilt ägardirektiv för Mariehus AB med dotterbolag.....	11
1. Syfte.....	11
2. Ägaridé.....	11
3. Vision och verksamhetsmål.....	12
Bostäder.....	12
Näringsfastigheter.....	12
4. Ekonomiska krav.....	13
5. Uppföljning.....	13
Särskilt ägardirektiv för VänerEnergi AB med dotterbolag.....	14
1. Syfte.....	14
2. Ägaridé.....	14
3. Vision och verksamhetsmål.....	14
4. Ekonomiska krav.....	15
5. Uppföljning.....	15

Övergripande ägardirektiv för Mariestads kommuns aktiebolag

Kommunfullmäktiges beslut § 100/17.

1. Syfte

Syftet med ägardirektivet är att:

- Klargöra Mariestad kommuns motiv för att bedriva vissa delar av verksamheten i aktiebolagsform.
- Klargöra de olika juridiska enheternas roller såväl mellan kommunfullmäktige och dess aktiebolag, som inom kommunkoncernen d.v.s. kommunen i sin helhet inklusive dess aktiebolag.
- Skapa förutsättningar för styrning och uppsikt av aktiebolagen och ett samarbete som gagnar kommunkoncernen som helhet.

2. Ägaridé

Mariestads kommun har valt att bedriva delar av den verksamhet som finansieras genom intäkter från affärsmässig verksamhet, taxor och avgifter i aktiebolagsform.

Aktiebolagen har att förhålla sig till två, ibland motstridiga, grundprinciper vid bedrivandet av sin verksamhet. Utifrån bestämmelserna i Aktiebolagslagen (ABL) ska verksamheten i kommunens aktiebolag bedrivas på affärsmässiga grunder (för allmännyttiga bostadsbolag enligt affärsmässiga principer), samtidigt som aktiebolagen startades med ett uttalat syfte för kommuninvånarnas bästa och har att följa Kommunallagens (KL) bestämmelser beträffande kommunala bolag.

Mariestads kommun som ägare ställer därför krav på sina aktiebolag att, med principen om affärsmässiga grunder/principer som bas, beakta/prioritera nyttan för kommunkoncernen. Koncernnyttan ska gå före särintressen.

Detta helhetstänkande ska genomsyra bolagens verksamheter såvida detta inte står i strid mot kraven på affärsmässiga grunder/principer. Ekonomiska mål och utgångspunkter i övrigt för de kommunala aktiebolagen preciseras i de särskilda ägardirektiven. Detta uttrycks främst i termer av krav på avkastning, utdelning och soliditet.

3. Föremål och ändamål för bolagets verksamhet

Av bolagsordningen framgår föremål och ändamål för respektive bolags verksamhet.

4. Definition

Med kommunkoncernen avses i detta direktiv kommunen och dess majoritetsägda bolag. Det övergripande ägardirektivet gäller för samtliga bolag inom kommunkoncernen. Därutöver finns särskilda ägardirektiv för respektive bolag. Mariestads kommun har följande majoritetsägda bolag:

- Mariehus AB, (org nr 556416-9323) – moderbolag fastigheter
AB Stadens Hus i Mariestad (org nr 556659-5962) – dotterbolag näringsfastigheter
- VänerEnergi AB, (org nr 556354-1860) – moderbolag energi
VänerEl AB, (org nr 556526-2655) – dotterbolag elhandel

Bolaget ska som ägare till aktier och andelar i juridiska personer tillämpa principerna i detta ägardirektiv i den omfattning som är rimlig med hänsyn till andelsförhållandena, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt. För sådana delägda bolag är respektive moderbolags styrelse fullt ansvariga för att kommunkoncernens intressen tillvaratas.

5. Ägaren

5.1 Ägaransvar enligt kommunallagen

Kommunfullmäktige har det yttersta ägaransvaret för kommunens aktiebolag. Enligt bestämmelserna i kommunallagen 3 kap 16 – 18 §§ har kommunfullmäktige särskilda åligganden avseende bolagen.

Enligt 3 kap 17 § ska kommunfullmäktige:

- Fastställa det kommunala ändamålet med verksamhet i bolagsform.
- Utse samtliga styrelseledamöter.

- Tillse att kommunfullmäktige får ta ställning i frågor som är av principiell beskaffenhet eller av större vikt innan bolagen fattar beslut.

Kommunfullmäktige ska även utse minst en lekmannarevisor i respektive bolag.

Kommunfullmäktiges ägardirektiv och kommunstyrelsens koncernledningsbeslut gäller omedelbart och utan beslut på bolagsstämma, såvida inte kommunfullmäktige har beslutat något annat. Av kommunfullmäktige godkända bolagsordningar, föreskrifter samt ägarpolicy ska även fastställas på respektive bolags årsstämma.

Kommunens ombud vid bolagsstämma utses av kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen utfärdar fullmakt för ombudet.

Kommunstyrelsen beslutar om instruktion för ombudet. Instruktionen får endast omfatta ställningstaganden som ingår i kommunstyrelsens uppdrag och delegation enligt reglementet för kommunstyrelsen.

Kommunstyrelsen har koncernledningsansvar och utövar kommunens ledningsfunktion över bolagen i enlighet med vad som anges i kommunstyrelsens reglemente och svarar för samordning av kommunkoncernens verksamhet.

Det åligger kommunstyrelsen att fortlöpande utöva tillsyn över kommunens bolag. Kommunstyrelsen har rätt till den information från företagen som kommunstyrelsen anser att den behöver för att kunna fullgöra sina åligganden.

5.2 Ägarens uppsikt enligt kommunallagen

Kommunstyrelsen har enligt 6 kap 1 § kommunallagen, uppsiktsplikt över de kommunala aktiebolagen. Utifrån uppsiktsplikten skall styrelsen uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på kommunens utveckling och ekonomiska ställning. Kommunstyrelsen har rätt att ta del av bolagets handlingar och räkenskaper samt i övrigt inspektera bolaget och dess verksamhet. Den närmare omfattningen av informationen fastställs i samråd med bolagets styrelse.

Bolagen erinras om att kommunstyrelsen, enligt 6 kap. 1a §, varje år i beslut ska pröva om den verksamhet som bolagen bedrivit under föregående år har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Om kommunstyrelsen finner att så inte varit fallet ska den lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder.

Det åligger bolagen att till kommunstyrelsen rapportera händelser av väsentlig betydelse för bolagets verksamhet och/eller ekonomi.

Moderbolaget och dotterbolagen ska så snart de färdigställts översända följande handlingar till kommunstyrelsen:

- Protokoll från stämma.
- Protokoll från styrelsesammanträde.
- Bolagets årsredovisning samt löpande ekonomisk redovisning under året.
- Revisionsberättelse och granskningsrapport.
- Övriga handlingar av vikt för kommunstyrelsen.

Sektor ledning biträder kommunstyrelsen i dess utövande av ägarfunktionen.

6. Bolagets roll

Bolagen står i sin verksamhet under kommunstyrelsens uppsikt. Det ankommer på bolagens styrelse, och i förekommande fall verkställande direktör, att följa av kommunfullmäktige utfärdade direktiv för verksamheten under förutsättning att de inte står i strid med tvingande bestämmelser i aktiebolagslagen eller annan lag eller författning.

Förutom genom lag och författning regleras bolagens verksamhet och bolagens förhållande till kommunen genom:

- Bolagsordning
- Gemensamt ägardirektiv och särskilt ägardirektiv för respektive bolag.
- Förekommande avtal mellan kommunen och respektive bolag.
- I tillämpliga delar antagna föreskrifter och styrdokument för Mariestads kommun.

Bolaget ska drivas på affärsmässiga grunder/principer och ta hänsyn till de kommunala ändamålen med verksamheten och de kommunalrättsliga principer som framgår av bolagsordningen och ägardirektiven för respektive bolag.

Bolaget och kommunen ska i samråd söka lösningar som tillgodoser kommunkoncernens samlade intressen.

6.1 Styrelsen

Bolagets styrelse utses av kommunfullmäktige och fastställs av respektive bolagsstämma. Styrelsen utses för en tid av fyra år från den ordinarie årsstämma som följer närmast efter det att allmänna val till kommunfullmäktige har ägt rum.

Samtliga ledamöter och ersättare ska ha ändamålsenlig information vid varje ny mandatperiod för att klara av styrelseuppdraget. Det åligger respektive bolag att löpande erbjuda samtliga ledamöter och ersättare ändamålsenlig information.

Styrelsen ska årligen upprätta en arbetsordning för styrelsearbetet.

6.2 Verkställande direktör

Styrelsen för bolagen utser en verkställande direktör för respektive bolagsgrupp. Beslut om tillsättning och avsättning av verkställande direktör ska föregås av samråd med kommunstyrelsens arbetsutskott och kommunchefen. Beslut om lön och annan ekonomisk ersättning samt övriga anställningsvillkor för verkställande direktör ska föregås av samråd mellan kommunstyrelsens ordförande och ordföranden i berört bolag.

Bolagets styrelse upprättar en skriftlig instruktion till verkställande direktören som innehåller riktlinjer och direktiv för hur den operativa verksamheten ska ledas.

6.3 Organisation

Bolaget ska utforma sin organisation så att de bästa förutsättningarna för bolagets ändamål och mål skapas.

6.4 Ersättares inträde

Samma ordning som gäller för kommunstyrelsen ska gälla för ersättares inträde och deltagande i bolagsstyrelsen enligt beslut av kommunfullmäktige. Samma tystnadsplikt gäller för ersättare som för ordinarie ledamot.

6.5 Arvoden

Kommunfullmäktige fastställer grunderna för arvode och andra ersättningar till ordföranden, övriga styrelseledamöter och ersättare samt till lekmannarevisorer.

6.6 Etik och hållbarhet

Bolagen ska följa de riktlinjer som utfärdats av Institutet Mot Mutor (IMM) i dokumentet ”Kod om gåvor, belöningar och andra förmåner i näringslivet”.

Bolagen ska iakttä god styrelsesed och följa riktlinjerna i ”Svensk kod för bolagsstyrning”

Bolagen ska följa intentionerna i Mariestads kommuns ”Vision 2030” i tillämpliga delar.

Hållbart företagande ska vara vägledande för allt arbete inom kommunens bolag.

7. Ekonomi- och verksamhetsstyrning

Generellt gäller målsättningen att bolagen ska uppfylla det kommunala ändamålet genom att ha en god ekonomisk utveckling.

Bolagens styrelse ska:

- Arbeta i enlighet med de övergripande mål och inriktningar som kommunfullmäktige fastställt.
- Årligen tillhandahålla kommunstyrelsen det underlag som begärs för att upprätta en sammanställd årsredovisning enligt lagen om kommunal redovisning.
- Tillhandahålla underlag för kommunkoncernens gemensamma prognoser.
- Utan dröjsmål rapportera händelser av väsentlig betydelse för bolagets verksamhet och/eller ekonomi till kommunstyrelsen.
- Översända protokoll från stämma och styrelsesammanträden till kommunstyrelsen.
- I övrigt tillhandahålla handlingar av vikt för kommunstyrelsen när kommunstyrelsen så önskar eller bolagets styrelse finner det nödvändigt.

7.1 Särskilda ägardirektiv avseende ekonomiska mål och avkastningskrav

I de ”Särskilda ägardirektiv” som upprättas för respektive moderbolag med dotterbolag (se nedan) anges ekonomiska mål och krav i övrigt för respektive bolag.

8. Inhämtande av fullmäktiges godkännande

Bolagen ska inhämta kommunfullmäktiges godkännande innan bolagen beslutar om:

- Planer eller åtgärder som gäller förändrad inriktning av bolagets verksamhet.
- Att inleda verksamhet inom nytt affärsområde eller nedläggning av befintlig verksamhet.
- Kapitaltillskott till bolag inom koncernen.
- Frivillig likvidation av bolag inom koncernen.

- Försäljning eller förvärv av fast egendom eller företag, i de fall värdet överstiger 25 procent av bolagets bokförda värde på anläggningstillgångarna enligt senaste årsredovisningen
- Övriga frågor som är av principiell karaktär eller av större vikt.

9. Samordning

Kommunkoncernen ska eftersträva största möjliga samordning, särskilt inom områden som upphandling, finansiering, administration, kompetensutveckling och energibesparingsprojekt.

Kommunchefen har ansvar för att samordna det operativa arbetet med respektive bolagsledning.

Strategiska frågor kan lyftas i samband med bolagsdagarna som ska vara minst två gånger per år.

9.1 Personalpolitik

Personalpolitiken ska vara lika inom kommunkoncernen. Det innebär att den av kommunfullmäktige beslutade personalpolitiken ska gälla även för bolagen. Endast i de fall beslutad personalpolitik står i direkt strid mot lag eller annan gällande bestämmelse för bolagens personal kan undantag göras.

10. Revision

Kommunens revisorer granskar hur kommunstyrelsen fullgör sitt uppdrag vad avser de kommunala aktiebolagen. En samordning mellan kommunens och de kommunala bolagens revision ska eftersträvas. Detta sker genom att aktiebolagens lekmannarevisorer utses från kretsen av kommunens revisorer.

Utöver vad som följer av aktiebolagslagen ska bolagens lekmannarevisorer granska styrelsens redovisning av hur verksamheten bedrivits och utvecklats mot bakgrund av det kommunala ändamålet för bolagets verksamhet. Bolagens lekmannarevisorer ska även granska om verksamheten bedrivits i enlighet med de kommunala befogenheter som utgör ram för verksamheten.

Lekmannarevisorerna ska snarast uppmärksamma kommunstyrelsen om bolaget brister i något av dessa avseenden.

Uttalande om resultatet av granskningen ska sammanställas i granskningsrapport och överlämnas till kommunstyrelsen.

11. Förvaltningsberättelsen

Bolagens styrelser ska årligen i en förvaltningsberättelse, utöver vad aktiebolagslagen stadgar, redovisa hur verksamheten bedrivits och utvecklats mot bakgrund av det i bolagsordningen och dessa direktiv angivna syftet.

Uttalandet ska vara så utformat att det kan läggas till grund för kommunstyrelsens uppsikt och beslut enligt 6 kap. 1 och 1a §§ kommunallagen.

12. Sekretess

Innehåller handling som ska överlämnas till kommunen uppgift av sådant slag att bolagen inte är skyldig att tillhandahålla allmänheten handling vari uppgiften återfinns, får bolagen utesluta uppgiften. Av översänt material ska framgå att sådan åtgärd vidtagits.

Särskilt ägardirektiv för Mariehus AB med dotterbolag

1. Syfte

Syftet med ett särskilt ägardirektiv för Mariehus AB med dotterbolag är att utveckla och tydliggöra ägaridén med bolaget samt de ekonomiska mål och krav ägaren ställer på bolaget.

I detta särskilda ägardirektiv benämns moderbolaget Mariehus AB med dotterbolag som ”Mariehusgruppen” alternativt ”bolaget”.

2. Ägaridé

Mariehusgruppen ska med utgångspunkt i ägardirektivet uppföra, köpa, sälja och förvalta fastigheter för bostäder och lokaler för näringslivets och kommunens behov inom Mariestad kommun.

Ändamålet med bolagets verksamhet är att främja bostads- och lokalförsörjningen i kommunen.

Bolaget ska aktivt samverka med ägaren beträffande drift och förvaltning av övriga fastigheter, i syfte att utveckla och effektivisera kommunens fastighetsbestånd samt regelbundet pröva om förutsättningar finns att utveckla bolaget genom att tillföra ytterligare verksamheter som genererar kostnadseffektiviseringar i kommunkoncernen.

Mariehusgruppen ska med utgångspunkt i ägardirektivet på ett aktivt sätt bidra till att utveckla Mariestads kommun till en attraktiv och efterfrågad kommun att leva och bo i och regelbundet i samverkan med ägaren ta fram planer för byggnation i enlighet med intentionerna i gällande översiktsplan.

Bolaget ska erbjuda ett varierat utbud av bostäder med olika upplåtelseform och standard. Bolaget kan även tillhandahålla kommersiella lokaler. Byggnation och uthyrning av bostäder och lokaler tillhandahålls av bolaget endast då detta inte kan tillgodoses via andra aktörer på marknaden. Bolaget ska anlägga ett långsiktigt perspektiv vid bedömningen av affärsmässigheten i olika projekt.

Genom att tillgodose behovet av lokaler för olika typ av näringsverksamhet ska bolaget bidra till att Mariestads kommun blir en kommun med ett mångsidigt och differentierat näringsliv. AB Stadens hus ges möjlighet att förvalta de fastigheter som till betydande del har ett kommersiellt ändamål och samtidigt ägs av Mariestads kommun.

3. Vision och verksamhetsmål

Bostäder

Mariehusgruppen ska:

- Medverka till att utveckla Mariestads kommun som en attraktiv bostads-, näringslivs- och utbildningsort.
- Motverka segregation genom att bygga och förvalta attraktiva och prisvärda bostäder med olika upplåtelseformer i bostadsområden och kommundelar.
- Upplåta bostäder som är anpassade för särskilda behov hos grupper eller enskilda personer.
- Verka för en god miljö genom att tillhandahålla sunda och energisnåla hus samt en bra och framsynt avfallshantering.
- Verka för att bostadsbeståndet anpassas till en god standard för IT-kommunikation.
- Medverka och ta initiativ i frågor som rör brottsförebyggande åtgärder.
- Ha en positiv hållning i frågor som gäller medinflytande och självförvaltning för boende.
- Eftersträva en god tillgänglighet i nuvarande och framtida bostäder och bostadsområden.

Näringsfastigheter

Mariehusgruppen har som vision att vara en relevant samarbetspart för hyresgäster som har behov av verksamhetslokaler i Mariestads kommun. Bolaget bidrar därmed till att kommunen blir en föregångskommun i näringslivsfrågor. Detta uppnås genom samarbete, kreativitet, mångfald och ekonomisk stabilitet.

Bolaget ska ha som verksamhetsmål att:

- Aktivt arbeta för en hållbar utveckling inom verksamheten.
- Aktivt arbeta för minskad energiförbrukning.
- Upprätta underhålls- och besiktningssplaner för bolagets fastigheter.

Bolaget bör särskilt uppmärksamma behovet av företag inom handels-, besöks- och servicenäringar.

4. Ekonomiska krav

Soliditeten i Mariehusgruppen ska år 2020 uppgå till minst 15 procent, med ett långsiktigt mål att nå 20 procent.

Den årliga avkastningen ska över tiden uppgå till minst fem procent av bolagets justerade egna kapital (eget kapital plus 78 procent av obeskattade reserver). Mariehusgruppen ska långsiktigt ha en ekonomisk ställning som medger utveckling utan ägartillskott.

Likviditet och kassaflöde ska över tid vara positivt.

5. Uppföljning

Verksamhetsmått följs upp och redovisas i samband med årsredovisningen.

Särskilt ägardirektiv för VänerEnergi AB med dotterbolag

1. Syfte

Syftet med ett särskilt ägardirektiv för VänerEnergi AB med dotterbolag är att utveckla och tydliggöra ägaridén med bolaget samt de ekonomiska mål och krav ägaren ställer på bolaget.

I detta särskilda ägardirektiv benämns moderbolaget VänerEnergi AB med dotterbolag som ”Mariestads energikoncern” alternativt ”bolaget”.

2. Ägaridé

Mariestads energikoncern ska med utgångspunkt i ägardirektivet tillgodose kundernas behov av konkurrenskraftiga och miljövänliga lösningar inom bolagets verksamhetsområden med hög tillgänglighet och till konkurrenskraftiga priser. Bolagets verksamhet finns främst till största delen inom fjärrvärme, telefoni, el- och fibernät.

Mariestads energikoncern ska på ett effektivt och affärsmässigt sätt medverka till att utveckla kommunen som attraktiv och efterfrågad etablerings- och bostadsort för industrier och privatpersoner och regelbundet i samverkan med ägaren ta fram planer i enlighet med intentionerna i gällande översiktsplan.

Med principen om affärsmässiga grunder i beaktande, ska Mariestads energikoncern även se till nyttan för hela kommunkoncernen. Det allmännyttiga syftet innebär bland annat att bolaget ska medverka till att utveckla kommunen till en attraktiv kommun att leva, bo och driva företag i.

Bolaget ska erbjuda ett varierat utbud av tjänster inom energiområdet och aktivt verka för utveckling av nya former för hållbar energiförsörjning, inom produktion, lagring och distribution. Nya verksamhetsområden skapas vid behov. Bolaget ska anlägga ett långsiktigt perspektiv vid bedömningen av olika projekt.

3. Vision och verksamhetsmål

Bolaget har som vision att vara ett kostnadseffektivt företag som ska generera goda ekonomiska resultat.

Energikoncernens verksamhetsmål är:

- Nöjda kunder
- Hög tillgänglighet
- Konkurrenskraftiga priser
- God lönsamhet
- Miljövänliga energilösningar
- Lokal förankring

4. Ekonomiska krav

Soliditeten i Mariestads energikoncern ska år 2020 uppgå till minst 27 procent, med ett långsiktigt mål att nå minst 30 procent.

Bolaget ska varje år lämna utdelning till ägarna. Ägaren (kommunfullmäktige) föreslår förväntad utdelning i samband med budgetbeslut. Styrelsen föreslår utdelning inför bolagsstämman. Utdelningens slutgiltiga nivå beslutas av bolagsstämman.

Bolaget ska ha en ekonomisk ställning som medger utveckling utan ägartillskott.

Likviditet och kassaflöde ska över tid vara positivt.

5. Uppföljning

Verksamhetsmått följs upp och redovisas i samband med årsredovisningen.